

ارزیابی کیفی مجله‌های علمی ایران در رشته گیاهپزشکی^۱

جعفر ارشاد، سید محمد اشکان، کرامت‌اله ایزدپناه^۲، ضیاء‌الدین بنی‌هاشمی، عباس شریفی تهرانی، سعید محرمی پور
و قدیر نوری قنبلانی^۳

چکیده

هدف این پژوهش در قالب طرح ارزیابی مجله‌های کشاورزی و منابع طبیعی در فرهنگستان علوم، تعیین شاخص‌های شکلی-ساختاری و کیفی و رتبه‌بندی مجله‌هایی بود که مقاله‌های مربوط به گیاهپزشکی منتشر می‌کنند. بدین منظور، ده شاخص برای ارزیابی شکلی-ساختاری و ده شاخص برای ارزیابی کیفی مقاله‌ها تعیین شد و ۲۲ مجله که در سال ۱۳۹۳ منتشر شده بودند با این شاخص‌ها ارزیابی و پس از آن با استفاده از روش آماری "توزیع نرمال" به ۵ گروه از "بسیار خوب" تا "بسیار ضعیف" رتبه‌بندی شدند. نتایج این بررسی نشان داد ۲۲/۷٪ مجله‌های گیاهپزشکی ایران در رتبه‌های بسیار خوب و خوب، ۵۴/۶٪ در رتبه متوسط و ۲۲/۷٪ در رتبه ضعیف و بسیار ضعیف قرار دارند. همچنین؛ از نظر پنج شاخص مهم کیفی شامل ارزش کاربردی مجله، ضرورت انتشار مجله، بدیع بودن، به روز بودن و ارزش کاربردی مقاله، تنها مجله "بیماری‌های گیاهی" در هر پنج شاخص مهم دارای امتیاز برتر بود. مجله‌های "نامه انجمن حشره‌شناسی ایران" در چهار شاخص، "رستنیها" در سه شاخص، "مجله علوم و فنون کشاورزی"^۴ و "مجله ایرانی کنه‌شناسی"^۵ در دو شاخص و چهار مجله "فارچ‌شناسی ایران"^۶، "مجله ایرانی ویروس‌شناسی"^۷، "آفات و بیماری‌های گیاهی" و "گیاهپزشکی اهواز" در یک شاخص مهم برتر بودند و بقیه مجله‌ها در هیچ یک از شاخص‌های پنج‌گانه برتری نداشتند. براساس نتایج این پژوهش، توصیه می‌شود به کیفیت مقاله‌ها اهمیت بیشتری داده شود، از انتشار مجله‌های بسیار ضعیف خودداری گردد و به نقش انجمن‌های علمی در انتشار مجله‌ها توجه بیشتری به عمل آید.

واژه‌های کلیدی: ارزیابی، فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، گیاهپزشکی، مجله‌های کشاورزی ایران.

مقدمه

گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم با اعتقاد بر لزوم ارزیابی کیفی مجله‌ها که در آن افزون بر شاخص‌های کلی مجله، شاخص‌های دقیق مربوط به کیفیت مقاله‌ها نیز در نظر گرفته شود طرحی با عنوان "بررسی و ارزیابی کیفی مجله‌های علمی کشاورزی

۱- تاریخ دریافت: ۹۶/۸/۶

تاریخ پذیرش: ۹۶/۹/۲۲

۲- نویسنده مسئول، پست الکترونیک: izadpana@shirazu.ac.ir

۳- به ترتیب استاد پژوهش موسسه گیاهپزشکی ایران، استاد دانشگاه آزاد ورامین، عضو پیوسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران و استاد دانشگاه شیراز، عضو وابسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران و استاد دانشگاه شیراز، عضو پیوسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران و استاد دانشگاه تهران، عضو مدعو فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران و استاد دانشگاه تربیت مدرس، عضو وابسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران و استاد دانشگاه محقق اردبیلی.

4. Journal of Agricultural Science and Technology (JAST)
6. Mycologia Iranica (MI)

5. Persian Journal of Acarology (PJA)
7. Iranian Journal of Virology (IJV)

و منابع طبیعی" تدوین کرد و پس از تصویب آن در شورای علمی فرهنگستان علوم، در تاریخ ۱۳۹۴/۲/۲۰، با همکاری اعضای این گروه در ۱۳ شاخه تخصصی به مرحله اجرا درآمد. این مقاله نتیجه بررسی‌های انجام شده در شاخه گیاه‌پزشکی است. نتایج کلی حاصل از اجرای طرح یاد شده در ۱۳ شاخه تخصصی این گروه در گزارش پایانی طرح (۲) آمده است. هدف اصلی این بررسی، تعیین شاخص‌های کلی مجله‌ها و نیز شاخص‌های کیفی آن‌ها، و رتبه‌بندی مجله‌های مورد ارزیابی بوده است.

مواد و روش‌ها

ابتدا با مراجعه به منابع موجود (۱) و اطلاعات شخصی مجریان تعداد ۲۲ مجله علمی- پژوهشی یا علمی- ترویجی، که در زمینه گیاه‌پزشکی در کشور منتشر می‌شوند، انتخاب شد و یک نسخه از شماره‌های آن‌ها که در سال ۱۳۹۳ منتشر شده بودند جمع‌آوری شد. دو مجله "دانش بیماری‌شناسی گیاهی" (از دانشگاه یاسوج) و "ترویج گیاه‌پزشکی" (از مؤسسه غیر دولتی بهاران) هم رسیدگی شدند. چون مجله اولی با وجود دارا بودن عنوان علمی- ترویجی، مقاله‌های آن دارای جنبه ترویجی تشخیص داده نشد و مجله "ترویج گیاه‌پزشکی" به دلیل این که بیشتر مقاله‌های آن گردآوری یا پژوهشی سطح پایین بود، امتیازهای آن‌ها محاسبه نشد و در جدول هم آورده نشدند. چنانچه مجله‌ای در این سال منتشر نشده بود، شماره‌های منتشر شده سال ۱۳۹۲ آن ارزیابی شد. در مرحله بعد شاخص‌های شکلی- ساختاری مجله و همچنین شاخص‌های کیفی مقاله‌های آن، امتیازها و ضریب‌های هر یک در قالب یک پرسشنامه مجزا تعیین و تدوین شد. شاخص‌های شکلی- ساختاری هر مجله عبارت‌اند از:

۱- سابقه انتشار، ۲- مناسب بودن عنوان مجله و تطابق عنوان فارسی با انگلیسی، ۳- وضع ظاهری مجله از نظر تطبیق با یک مجله علمی نمونه، ۴- انتشار به موقع و رعایت تناوب انتشار مجله، ۵- نمایه شدن در پایگاه‌های اطلاعات علمی معتبر، ۶- ترکیب هیئت تحریریه و مشاوران و سوابق علمی آن‌ها و داشتن نظام داوری مناسب، ۷- رعایت درصد مقاله‌های مجاز هیئت تحریریه در مجله، ۸- نقش مجله در گسترش مرزهای دانش یا تأثیر کاربردی مجله در توسعه کشور، ۹- ارتباط انتشار مجله با انجمن علمی و ۱۰- ضرورت انتشار مجله با توجه به فعالیت‌های علمی در رشته.

ده شاخص ارزیابی مقاله‌های هر مجله هم عبارت‌اند از:

۱- به روز بودن موضوع مقاله و نوآوری در آن، ۲- بدیع بودن موضوع مقاله، ۳- ارزش مقاله از نظر حل یک مسئله علمی یا کاربردی، ۴- رعایت اصول نگارش در مقاله، ۵- رعایت استاندارد در چکیده فارسی و انگلیسی و داشتن واژگان کلیدی، ۶- رعایت اصول مقدمه‌نویسی، ۷- کامل، گویا و مناسب بودن روش پژوهش، ۸- مطابقت نتایج با روش‌ها، جامع و شفاف بودن، ۹- جامع و مانع بودن بحث و پیشنهادها، ۱۰- کامل بودن بررسی منابع و رعایت فرمت مشخص.

پرسشنامه امتیازهای شکلی- ساختاری مجله با تبادل نظر اعضای شاخه و امتیاز مقاله‌های هر مجله به وسیله داوران متخصص تعیین، پرسشنامه‌ها تکمیل و در مرحله آخر امتیازهای کل هر مجله محاسبه شد. برای اطلاع از مشروح شاخص‌ها، امتیازها و ضریب‌های آن‌ها به مقاله "بررسی کیفی مجله‌های کشاورزی و منابع طبیعی ایران" مراجعه شود (۳). در مرحله آخر، امتیازهای کل مجله‌ها، میانگین انحراف معیار و ضریب تغییرات آن‌ها محاسبه و با استفاده از روش آماری "توزیع نرمال" توصیه‌شده در این مورد (۳، ۴) مجله‌ها رتبه‌بندی شدند.

نتایج

در این بررسی، ۲۲ عنوان مجله و ۲۳۱ مقاله از این مجله‌ها براساس دستور کارهای اجرایی طرح ارزیابی شدند. عنوان‌ها، ناشران، امتیازهای شکلی - ساختاری، امتیازهای مقاله‌ها و امتیازهای کل مجله‌های ارزیابی شده در جدول ۱ آمده‌اند.

جدول ۱- چکیده نتایج ارزیابی مجله‌ها در شاخه گیاه‌پزشکی.

رتبه	نام نشریه	ناشر	امتیاز شکلی - ساختاری (حداکثر ۴۰)	امتیاز مقاله‌ها (حداکثر ۶۰)	امتیاز کل (حداکثر ۱۰۰)
۱	بیماری‌های گیاهی	انجمن بیماری‌شناسی گیاهی ایران	۳۶/۷۵	۴۳/۷۲	۸۰/۴۷
۲	نامه انجمن حشره‌شناسی	انجمن حشره‌شناسی ایران	۳۴/۶۲	۴۱/۸۳	۷۶/۴۵
۳	رستنیها	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور	۳۰/۶۳	۴۱/۳۹	۷۲/۰۲
۴	مجله ایرانی کنه شناسی	انجمن کنه‌شناسی ایران	۳۱/۵	۳۷/۰۷	۶۸/۵۷
۵	مجله علوم و فنون کشاورزی	دانشگاه تربیت مدرس	۲۹	۳۵/۷۰	۶۴/۷۰
۶	دانش گیاه‌پزشکی ایران (علوم کشاورزی ایران سابق)	پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران	۲۶/۵	۳۵/۶۳	۶۲/۱۳
۷	تحقیقات حمایت و حفاظت جنگل‌ها و مراتع ایران	سازمان تحقیقات جنگل‌ها	۲۷/۷۵	۳۲/۵۰	۶۰/۲۵
۸	آفات و بیماری‌های گیاهی	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی	۲۵/۲۵	۳۴/۹۷	۶۰/۲۲
۹	قارچ‌شناسی ایران	انجمن قارچ‌شناسی ایران	۲۶/۵	۳۲/۱۹	۵۸/۶۹
۱۰	مجله حفاظت گیاهی ^۱	دانشگاه تربیت مدرس	۲۶/۷۵	۳۱/۶۵	۵۸/۴۰
۱۱	گیاه‌پزشکی	دانشگاه شهید چمران اهواز	۲۴/۷۵	۳۲/۸۰	۵۷/۵۵
۱۲	چغندر قند	مؤسسه تحقیقات چغندر قند	۲۶/۷۵	۳۰/۵۰	۵۷/۲۵
۱۳	مهار زیستی در گیاه‌پزشکی	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور (با همکاری انجمن بیماری‌شناسی گیاهی)	۲۳/۷۵	۳۱/۶۹	۵۵/۴۴
۱۴	تحقیقات آفات گیاهی	دانشگاه گیلان	۱۹/۵	۳۵/۶۰	۵۵/۱۰
۱۵	پژوهش‌های کاربردی در گیاه‌پزشکی	دانشگاه تبریز	۲۰	۳۴/۷۴	۵۴/۷۴
۱۶	کنترل زیستی آفات و بیماری‌های گیاهی	دانشگاه تهران	۲۰/۷۵	۳۳/۲۵	۵۴/۰۰
۱۷	حفاظت گیاهان	دانشگاه فردوسی مشهد	۲۵/۷۵	۲۵/۶۹	۵۱/۴۴

ادامه جدول ۱ در صفحه بعد

رتبه	نام نشریه	ناشر	امتیاز شکلی - ساختاری (حداکثر ۴۰)	امتیاز مقاله‌ها (حداکثر ۶۰)	امتیاز کل (حداکثر ۱۰۰)
۱۸	مجله ایرانی ویروس‌شناسی	انجمن ویروس‌شناسی ایران	۲۵	۲۴/۸۸	۴۹/۸۸
۱۹	آفت‌کش‌ها در علوم گیاه‌پزشکی	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور	۱۵	۲۴/۷۲	۳۹/۷۲
۲۰	حشره‌شناسی گیاهان زراعی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز	۸/۵	۲۸/۸۳	۳۷/۳۳
۲۱	گیاه‌پزشکی کاربردی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین - پیشوا	۱۰	۲۵/۸۰	۳۵/۸۰
۲۲	فصلنامه تحقیقات حشره‌شناسی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک	۱۶/۵	۱۷/۸۳	۳۴/۳۳
			انحراف معیار: ۱۲/۲۴		
			ضریب تغییرات (%): ۲۱/۶۴		
			میانگین (امتیاز کل): ۵۶/۵۷		
			واریانس: ۱۴۹/۸۴		

براساس امتیازهای کل به دست آمده و با استفاده از متداولترین روش آماری، رتبه‌بندی مجله‌ها شامل بسیار خوب، خوب، متوسط،

ضعیف و بسیار ضعیف به عمل آمد (شکل ۱). نام مجله‌های هر رتبه به شرح زیر مشخص شد:

مجله‌های بسیار خوب شامل ۱- بیماری‌های گیاهی و ۲- نامه انجمن حشره‌شناسی.

مجله‌های خوب شامل ۱- رستنیها، ۲- مجله ایرانی کنه‌شناسی و ۳- مجله علوم و فنون کشاورزی.

مجله‌های متوسط شامل ۱- دانش گیاه‌پزشکی ایران، ۲- تحقیقات حمایت و حفاظت جنگل‌ها و مراتع ایران، ۳- آفات و بیماری‌های

گیاهی، ۴- قارچ‌شناسی، ۵- مجله حفاظت گیاهی، ۶- گیاه‌پزشکی، ۷- چغندرقد، ۸- مهار زیستی در گیاه‌پزشکی، ۹- تحقیقات

آفات گیاهی، ۱۰- پژوهش‌های کاربردی در گیاه‌پزشکی، ۱۱- کنترل زیستی آفات و بیماری‌های گیاهی و ۱۲- حفاظت گیاهان.

مجله‌های ضعیف شامل ۱- مجله ایرانی ویروس‌شناسی و ۲- آفت‌کش‌ها در علوم گیاه‌پزشکی.

مجله‌های بسیار ضعیف شامل ۱- حشره‌شناسی گیاهان زراعی، ۲- گیاه‌پزشکی کاربردی و ۳- فصلنامه تحقیقات حشره‌شناسی.

افزون بر رتبه‌بندی کلی مجله‌ها تعداد ۵ شاخص مهم شامل:

۱- ارزش کاربردی، ۲- ضرورت انتشار، ۳- به روز بودن موضوع مقاله، ۴- بدیع بودن موضوع مقاله و ۵- ارزش علمی - کاربردی

مقاله، به شرح جدول ۲ محاسبه شد.

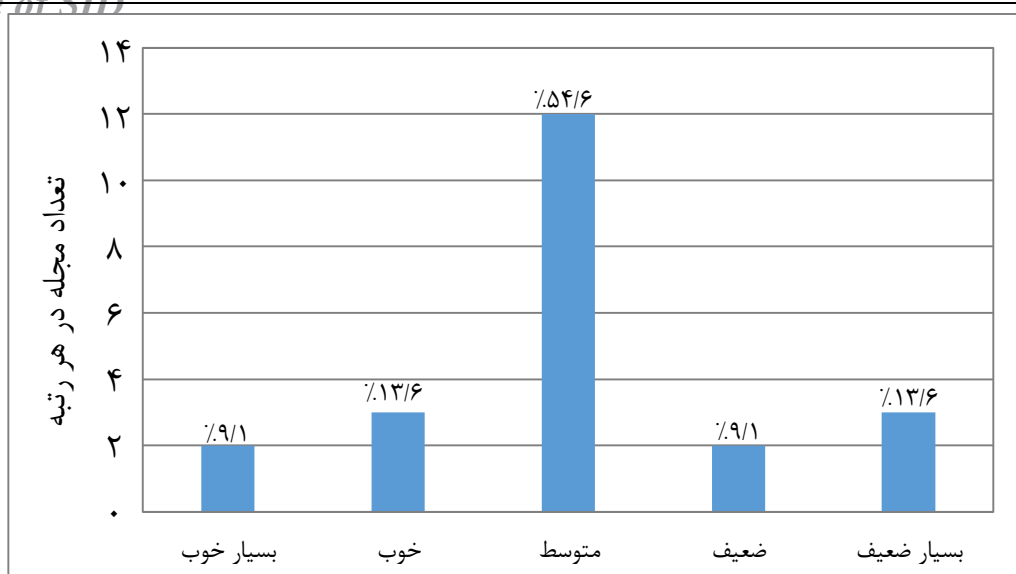
براساس جدول ۲، مجله‌هایی که امتیاز آن‌ها بیشتر از میانگین + انحراف معیار ($\mu + 1\sigma$) بود مشخص شدند و نتایج زیر به دست آمد:

۱- از نظر ارزش کاربردی: مجله‌های بیماری‌های گیاهی، نامه انجمن حشره‌شناسی و رستنیها.

۲- از نظر ضرورت انتشار: مجله‌های بیماری‌های گیاهی، نامه انجمن حشره‌شناسی، قارچ‌شناسی ایران و مجله ایرانی ویروس‌شناسی.

۳- از نظر به روز بودن موضوع مقاله: مجله‌های بیماری‌های گیاهی، نامه انجمن حشره‌شناسی، مجله علوم و فنون کشاورزی و مجله

ایرانی کنه‌شناسی.

شکل ۱- تعداد و درصد مجله‌های داوری شده در شاخه گیاه‌پزشکی در رتبه‌های پنج گانه.

۴- از نظر بدیع بودن موضوع مقاله: مجله‌های بیماری‌های گیاهی، رستنیها، مجله علوم و فنون کشاورزی، آفات و بیماری‌های گیاهی و مجله ایرانی کنه‌شناسی.

۵- از نظر ارزش علمی- کاربردی مقاله: مجله‌های بیماری‌های گیاهی، نامه انجمن حشره‌شناسی و گیاه‌پزشکی برتر تشخیص داده شدند.

بحث

رشد کمی مؤسسه‌های آموزش عالی در سال‌های اخیر از یک سو و ضرورت انتشار مقاله‌های علمی توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی برای پایان دوره و اخذ مدرک تحصیلی و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی به منظور احراز شرایط ارتقای پایه و رتبه از سوی دیگر، باعث رشد سریع تعداد مجله‌ها در داخل کشور شده است؛ چنان‌که تعداد مجله‌های مرتبط با گیاه‌پزشکی در مقایسه با اوایل انقلاب اسلامی رشدی بیشتر از ۱۰ برابر داشته است. در پژوهش کنونی، ۲۲ مجله از نظر ساختار و کیفیت مقاله‌ها بررسی شدند. این در حالی است که هنوز مجله‌های دیگری نیز در زمینه گیاه‌پزشکی به ویژه توسط دانشکده‌های کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی منتشر می‌شوند که دسترسی به آن‌ها امکان‌پذیر نشد. از ۲۲ مجله بررسی شده، ۱۴ مجله فقط مقاله‌های گیاه‌پزشکی را منتشر می‌کنند و ۸ مجله ضمن انتشار مقاله‌های دیگر، مقاله‌های مرتبط با گیاه‌پزشکی را نیز می‌پذیرند. از این نظر، رابطه مشخصی بین نوع مجله و رتبه آن مشاهده نشد. برای مثال، مجله رستنیها در رتبه سوم، مجله چغندر قند در رتبه دوازدهم و مجله ویروس‌شناسی ایران در مقام هیجدهم قرار گرفتند.

جدول ۲ - میانگین امتیازهای پنج شاخص مهم ارزیابی مجله‌های شاخه گیاه‌پزشکی.

ردیف	نام مجله	ارزش کاربردی مجله	ضرورت انتشار مجله	به روز بودن موضوع مقاله	بدیع بودن موضوع مقاله	ارزش علمی - کاربردی مقاله
۱	بیماری‌های گیاهی	۶/۱۳	۶	۴/۸۸	۲/۵	۵/۱۳
۲	نامه انجمن حشره‌شناسی ایران	۶/۱۳	۶	۴/۳۳	۲/۱۷	۵/۳۳
۳	رستنیها	۶/۱۳	۵/۲۵	۴/۲۴	۲/۴۴	۴
۴	مجله ایرانی کنه‌شناسی	۵/۲۵	۴/۵	۵/۱۴	۲/۴۳	۳/۷۱
۵	مجله علوم و فنون کشاورزی	۳/۵	۳	۴/۴	۲/۶	۴
۶	دانش گیاه‌پزشکی ایران	۵/۲۵	۴/۵	۳/۷۴	۲/۱۶	۳/۷۹
۷	تحقیقات حمایت و حفاظت جنگل‌ها و مراتع	۵/۲۵	۴/۵	۴	۱/۶	۴/۴
۸	آفات و بیماری‌های گیاهی	۳/۵	۴/۵	۴/۲۶	۲/۴۲	۴/۱۱
۹	قارچ‌شناسی ایران	۵/۲۵	۶	۳/۳۳	۱/۵	۳/۳۳
۱۰	مجله حفاظت گیاهی	۵/۲۵	۴/۵	۳/۳۸	۱/۸۵	۳/۳۸
۱۱	گیاه‌پزشکی	۵/۲۵	۴/۵	۳/۱	۱/۸	۴/۶
۱۲	چغندرقد	۵/۲۵	۴/۵	۲/۸	۱/۸	۴
۱۳	مهار زیستی در گیاه‌پزشکی	۵/۲۵	۳	۲/۷۵	۲/۲۵	۴
۱۴	تحقیقات آفات گیاهی	۳/۵	۳	۳/۷۱	۱/۴۳	۳/۱۴
۱۵	پژوهش‌های کاربردی در گیاه‌پزشکی	۳/۵	۴/۵	۲/۶۷	۱/۵۶	۴
۱۶	کنترل زیستی آفات و بیماری‌های گیاهی	۵/۲۵	۳	۳	۱/۸۳	۴/۳۳
۱۷	حفاظت گیاهان	۵/۲۵	۴/۵	۲/۸۸	۱/۵	۲/۷۵
۱۸	مجله ایرانی ویروس‌شناسی	۳/۵	۶	۳/۵	۱/۷۵	۳
۱۹	آفت‌کش‌ها در علوم گیاه‌پزشکی	۳/۵	۳	۲/۲۲	۰/۷۸	۳/۳۸
۲۰	حشره‌شناسی گیاهان زراعی	۳/۵	۱/۵	۲/۷۸	۱/۷۸	۴/۲۲
۲۱	گیاه‌پزشکی کاربردی	۱/۷۵	۳	۲/۴۴	۱/۲۲	۲/۷۸
۲۲	فصلنامه تحقیقات حشره‌شناسی دانشگاه آزاد اراک	۳/۵	۱/۵	۱/۲۷	۰/۵۵	۲/۱۸
	میانگین	۴/۵۷	۴/۱۳	۳/۴	۱/۸۱	۳/۸
	انحراف معیار	۱/۱۷	۱/۳۴	۰/۹۳	۰/۵۴	۰/۷۶
	ضریب تغییرات (/.)	۲۵/۶	۳۲/۴	۲۷/۳	۱۶/۲	۲۰/۰

از میان مجله‌های مورد بررسی، ارگان انجمن‌های علمی گیاه‌پزشکی، هم از لحاظ ساختار و هم از نظر کیفیت مقاله‌ها در مقایسه با مجله‌های دیگر در سطح بالاتری قرار دارند، چنان‌که دو مجله بیماری‌های گیاهی و نامه انجمن حشره‌شناسی ایران از لحاظ امتیاز کل به ترتیب در ردیف ۱ و ۲ و مجله انجمن کنه‌شناسی ایران در ردیف ۴ قرار گرفته‌اند.

در بین مجله‌های مورد بررسی، ۵ مجله فقط مقاله‌های انگلیسی را می‌پذیرند و انتشار می‌دهند. رابطه خاصی بین زبان مجله و موقعیت آن در رتبه‌بندی مشاهده نشد، زیرا مجله ایرانی کنه‌شناسی و مجله علوم و فنون کشاورزی در ردیف ۴ و ۵، مجله حفاظت گیاهی در ردیف ۱۰ و مجله ایرانی ویروس‌شناسی در ردیف ۱۸ رتبه بندی قرار گرفتند.

در این مطالعه فقط سه مجله مربوط به دانشگاه آزاد اسلامی بررسی شدند که هر سه در پایین جدول رتبه بندی قرار گرفته‌اند. همه مجله‌های مورد بررسی در این پژوهش، صرف‌نظر از میزان اثرگذاری علمی و عملی آن‌ها، دارای عنوان "علمی-پژوهشی" بودند و کمبود یک مجله علمی - ترویجی واقعی برای استفاده مهندسان و کشاورزان به خوبی احساس می‌شد. دو مجله که عنوان علمی - ترویجی داشتند نیز در حقیقت فاقد محتوای ترویجی بودند و به همین دلیل از بررسی خارج شدند. این وضعیت چند پرسش را در ذهن مطرح می‌کند از جمله این که آیا پژوهش‌های کنونی دارای جنبه‌های علمی و مسئله محور ترویج‌پذیر نیستند؟ آیا تقاضا برای ترویج کم است؟ آیا به مجله‌های ترویجی به اندازه کافی بها داده نمی‌شود؟

بررسی کنونی نشان می‌دهد که هیچ‌یک از مجله‌های گیاه‌پزشکی از نظر اثرگذاری علمی یا عملی در حد "عالی" قرار ندارند، شاید به این دلیل که پژوهشگران، بهترین مقاله‌های خود را در مجله‌های بین‌المللی منتشر می‌کنند و نیز در شرایط کنونی به کمیت بیشتر از کیفیت توجه می‌شود.

بر اساس مطالعه انجام شده پیشنهاد می‌شود که ۱- از مجله‌های ارگان انجمن‌ها پشتیبانی به عمل آید و به‌ویژه از نظر مالی تقویت شوند؛ ۲- از انتشار مجله‌های بسیار ضعیف و مجله‌هایی که نوع مقاله‌هایشان غیر از اهداف اعلام شده است، خودداری شود؛ ۳- سعی شود مجله‌هایی که زمینه پژوهشی مشترک دارند و از نظر جغرافیایی به هم نزدیکند (مانند مهار زیستی در گیاه‌پزشکی و کنترل زیستی آفات و بیماری‌های گیاهی) در هم ادغام شوند؛ ۴- به مجله‌های ضعیف فرصت محدودی داده شود تا در صورت بالابردن کیفیت بتوانند به انتشار خود ادامه دهند و ۵- از انتشار مجله‌های جدید که از نظر هدف‌ها و محتوا مشابه مجله‌های کنونی هستند خودداری شود.

منابع

۱. بی‌نام. ۱۳۹۴. عنوان‌های مجله‌های گروه علوم کشاورزی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۳، برگرفته از <http://journals.msrt.ir>
۲. شریفی تهرانی، ع. ۱۳۹۵. گزارش پایانی طرح پژوهشی "بررسی و ارزیابی کیفی مجلات علمی کشاورزی و منابع طبیعی" گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، ۹۵ صفحه.
۳. شریفی تهرانی، ع. ۱۳۹۵. بررسی کیفی مجله‌های علمی کشاورزی و منابع طبیعی ایران؛ مجله پژوهش‌های راهبردی در علوم کشاورزی و منابع طبیعی ۱۸۹-۱۹۸: ۲(۲).
۴. یزدی صمدی، ب.، ح. امیری‌نوغان و س.ع. پیغمبری. ۱۳۸۶. آمار و احتمالات کاربردی. تهران، موسسه انتشارات دانشگاه تهران. شماره ۲۸۲۷. ۷۵۶ صفحه.

Qualitative Evaluation of Iranian Scientific Journals in Plant Protection

D.J. Ershad, S.M. Ashkan, K. Izadpanah¹, Z. Banihashemi, A. Sharifi-Tehrani, S. Moharramipour, G. Nouri-Ghanbalani²

As part of a project on the evaluation of agricultural journals in the Iranian Academy of Sciences, the objective of this study was evaluation of quality of plant protection-related papers and management aspects of the journals publishing these papers in Iran. Ten indices were designed for evaluating the quality of published papers and another 10 indices for evaluation of the editorial quality of the journals. These indices were applied to 22 available journals published in 2014. The data were statistically analyzed using “normal distribution” procedure to rank the journals in 5 categories from “very good” to “very weak”. According to the results, 22.7% of the journals ranked “very good” or “good”, 54.6% were “intermediate”, and 22.7% ranked “weak” or “very weak”. The journals were also compared for five important indexes related to innovativeness, applicability and up-to-dateness of articles and practical usefulness and necessity of publication of the journal. Among the journals evaluated, Iranian Journal of Plant Pathology scored high in all 5 indices. Other journals were significant by 4 indices (Journal of Entomological Society of Iran), 3 indices (Rostaniha), 2 indices (JAST and Persian Journal of Acarology), or one index (Mycologia Iranica, Iranian Journal of Virology, Applied Entomology and Phytopathology, and Plant Protection of Shahid Chamran University of Ahvaz). Other journals did not rank high in any index. It is recommended that 1- journals put more emphasis on the quality of papers, 2- very weak journals discontinue publication, and 3- more support be given to the journals sponsored by the scientific societies.

Keywords: Agricultural journals of Iran, Evaluation, Iran Academy of Sciences, Plant protection.

1. Corresponding author, Email: izadpana@shirazu.ac.ir

2. Research Professor of Iran Plant Protection Institute, Professor of Varamin Azad University, Fellow of I.R. Academy of Sciences and Professor of Shiraz University, Associated Member of I.R. Academy of Sciences and Professor of Shiraz University, Fellow of I.R. Academy of Sciences and Professor of Tehran University, Invited Scholar of I.R. Academy of Sciences and Professor of Tarbiat Modares University, Associated Member of I.R. Academy of Sciences and Professor of Moghaddas-Ardabil University, respectively.